

ARANY JÁNOS: A JÓKA ÖRDÖGE □

Pórrege□

1851

I.

Zsémbes asszony Júdit. Csak az Isten látja,
Mennyit szenved tőle szegény Jóká bátya.
Nincs inyére semmi; szüntelen veszekszik,
Átkozódva kél és szitkozódva fekszik.
Sőt álmában sincsen néha tőle nyugta:
Azon veszi észre, hogy oldalba rugta,
Vagy körmölni kezdi és hajába ragad
És motyog káromló becstelen szavakat.
Szidja, mint a bokrot, akármit csináljon,
Azt se' tudja, szegény, mé'k lábára álljon:

Ha leül, az is baj, ha feláll, az is baj;
Pedig áldott ember Jóka, mint a friss vaj:
A légynek sem ártott, mióta kétágú,
Oly szelid, türelmes, jó tulajdonságú.
De reá az asszony még ezért is nyelvel:
Érti a hat-vágást Judit asszony, nyelvvel.

Nincs oly rossz, aminek huzamos időig
Az emberi állat neki nem törődik:
De a Júdit asszony úgy intézte sorját,
Hogy soha két izben ne mondjon egyformát,
Hanem váltogassa mind szavát, mind tettét:
Más-más lében adja fel a szedtevetét:
Ha ma borssal adta, holnap paprikáson,
Egy napon ecettel, tormával a máson;
Szóval, hogy az ember soha meg ne unja,
Hogy veséig hasson talpraesett gunyja.
Mint a jó bakancsos, aki régen szolgál,
Jelen volt Lipcsénél, jelen Waterloonál,
Hétszer úszta át az óperencjás tengert,
Bajuszához sem kell ragacsolni kendert; -
Mint ez a bakancsos szégyenlenc, mondom,
Káromkodni, mint más, "tisztességes" módon,
Hanem újat talál minden alkalomra,
Mást, ha jól van lakva, mást pedig éhomra:
Azonságosképen a találós Júdit,
Bár örökké zsémbel, de örökké újít:
Kétszer a piacon nem volt semmi átka,
Mióta az anyja a nyelvét felvágta.

Ha pedig nem használ háromélű nyelve,
Nem talál mindenkor fájós elevenre
Akkor, tartva tőle, hogy majd hozzá szokik,
Duzzog idébb-tovább és nem szól napokig.
Ilyenkor van osztán "csett-csatt" elé s hátra,
Borogat és hány-vet, tör-rombol rakásra;
Minden ingóbingó tövel-heggyel össze:
Szegény Jóka csak úgy csetlik-botlik közte.
Ilyenkor törik ki nem egy ablaktábla,
Csupornak, fazéknak lészen ő halála,
Az ajtó lefekszik, a kályha kimozdul,
A tapasz lemállik, kutya macska pusztul;
Még a vaslapát is, ha leteszi, pattan
S a falu cigányát óhajtja legottan.

II.

Három álló napig vala egykor épen
E csókolnivaló áldott jókedvében;
Ha mellé ült Jóka, legott dérrrel-durral
Kétfejű sast csinált az asszony az urral.
Soha rá nem nézett, nem felelt szavára,
Leragadt a nyelve, befagyott a szája;
Mint ördöggötötte rokka, azt mivelte:
Ugy se tudta Jóka, mint én, hogy mi lelte.
Ámde nincs oly hosszú a világon semmi,
Aminek végére ne lehetne menni.
Lám! a kerékvágás milyen messze szalad:
Hortobágyi kompnál mégis kettészakad;
A kemény cserfát is összeőrli a szú:
A kolbász is elfogy, akármilyen hosszú;
Szíj-madzag nem állja, ha erősen húzod;
Uj bocskor lyukas lesz, ha örökké nyúzkod:
Igy a béketűrés elkopik idővel.
A féreg, ha tiprod, visszafordul fővel:
Jókát is kikezde az asszonyi kormány;
Pártot üt magában s beszél ilyenformán:

"Megverem: kevés lesz; megölöm: sok volna,
Ő pokolba menne, én pedig bitóra.
Hadd éljen. Talán majd, ha nem is a vallás,
Istenhez téríti az oldal-nyilallás.
Jó apostol a súly, hurut, köszvény, guta:
Majd csak megtéríti, ha vénségre juta.
De tovább nem tűröm! Nem leszek egy vászon
Cselédnek kutyája, vezető pórázon.
Törik vagy szakad: de megmutatom azt ma,
Hogy ennél a háznál én vagyok a gazda.
Neki ereje van, nekem meg van eszem!
Legyek én akármilyen, ha csuffá nem teszem."

Igy szólott, azaz hogy így szólani nem mert,
Benne a bátorság gyökeret még nem vert,
De, hogy ezt gondolta, már az is sok tőle,
Aki őt ismeri, nem hinné felőle.
Azzal félre kullog és a boglya mellett
Főz vala furfangos, bosszuálló tervet:
Nem hamar főtt az meg, mint olyan rossz lencse,
Milyentől az Isten a gazdasszonyt mentse.

Végre, mint a vak tyuk, addig-addig kapar,

Míg a sok szemétből egy árpát kitakar;
Ugy ő is találta egy alkalmas tervet,
Hogy mozgásba tegye az elállott nyelvet.
Megörült, - kész volna verebet is fogni,
A tulsó szomszéd is hallá mosolyogni.
Azzal kapta magát, egy percig se' késett,
Bement a szobába, meggyújtá a mécset,
Fényes nappal ottan keresgélgni kezde,
Mint aki tűt, vagy más effélét elveszte
Nem maradt el egy szög, nem maradt el egy zug,
Minden ágyat felszór, minden lomot felrug,
Padon és pad alatt, házban, ólban, színben,
Összehány, tűvé tesz minden helyet kinn, benn.

Látta ezt az anyjok, szemével kísérte,
Mint orsót a macska; de nem szóla érte;
Csúnya görbe szemmel majdhogy át nem szúrta,
Oldalát a kérdés majdhogy ki nem fúrta. -
Nem állhatja egyszer... egyet-kettőt köhent
S megszólal: "No, mi az ebszemét keres kend?"

"Megvan, édes lelkem? Hálá az Istennek!
Csakhogy végre megvan! no, azon örvendek;
Már biz' én azt hittem - már kétségbe estem -
Hogy sose lelem meg a nyelvedet, testem."

Így kiáltott Jóka. De bizony vesztére,
Nyomban összeröfönt Júdit asszony vére,
A felzaklatott vér mind képébe futa,
Környékezte is már egy nagy ménkő guta. -
Láttad-e a pulykát, ki magas szeméten
Göggösen országol, mint királyi széken,
Legkisebb bántásra, legcsekélyebb gúnyra,
Mirigytelte nyakát, amidőn felfúja?
Vérszin pötyögője, haragtűzben égve,
Mikép megyen által szép világos kékbe?
Mikép játszik ujra halaványas zöldet?
És mikép kotorja szárnyával a földet?...
Annyiféle szint vált Júdit asszony arca,
Mig tart önmagával pillanatnyi harca,
És toporzékolva egy álló helyében,
Nem tudja: leöntse? vagy nyakára lépjen?
Végre, amit keze ügyiben meglátott,
Veszi a tüzhelyről a tüzes lapátot,
És úgy vágja képen szegény Jókát vele
Hogy a világ mindjárt egyet fordul vele,

Lebukott a földre, nagyot kalimpázva,
S fekszik vala, mint holt, önvérében ázva.
Ott sem volt azonban kedvesétől nyugta,
Mig fel nem ocsúdott, addig tépte, rugta,
Akkor a hüvelykét csipőire tévén,
Ily beszéd csörömpölt a hatalmas gégén:

"Hát, aki mondta is! hát, aki adta is!
Hát ilyen amolylan! erre is, arra is!
Ki parancsol itt, he? ki az ur a háznál?
Még te így kötődnél? még te így komáznál?...
Most köszönje meg kend, hogy csak ennyit kapott,
S tisztuljon, ne nézze hiába a napot:
Ott az én kenderem: fel kell nyőni márma;
Egy... kettő! - az ételt kiviszem, csak várja."

III.

Megtörölte arcát az inge ujjával
És ballagott Jóka mardosó bújával.
Ballagott a kertbe, onnan a mezőre,
Onnan a pusztára, ott a kenderföldre.
Tetszős munka volt a kendernyövés néki,
Ugy képzelte, hogy a Juci haját tépi,
Bár a haja volna! bár a nyelve volna!
Bár az a pokolra való lelke volna!
Hogy kigyomlálhatná, valamint a kendert,
Hogy ne vekszálná a jó keresztyén embert.
De vékony reménység! azt ő már hajason
Nem éri, - kopaszon is, tudom, bajoson;
Sohase' pillant rá boldog özvegysége,
Amíg Júdit asszonyt táplálja a mérge;
És az a kis méreg sosem fogy ki pedig,
Mint olajoskorsó, ha fogy, ismét telik.

Közepette ilyen búnak és panasznak
Eszébe se' jut, hogy nem is evett aznap.
Hej, pedig immáron megdelelt a csorda,
Még se' jó étellel a hű oldalborda.
Végre a gyomrából kiszorult a bánat,
Egy láncos komondor mivel reá támadt,
Egy láncos komondor, a kegyetlen éhség,
Mely sosem hagyja el állandó fekvését;
Néha ugyan alszik, meg se moccan fékén,

Láncainak súlyát elszenvedi békén:
De jaj ha felébred! rázza szeges örvét!
A vesékbe mártja éles-hegyes körmét,
Habzó szája morog, mardos, harap, ugat...
Az ember horpasza majd hogy ki nem lyukad. -
És már a tüzes nap az utolját futja,
Lekonyult az égen szekérének rudja,
Tüze, fénye csökken; maga, lova fárad;
Délibáb elfekszik, és a szunyog támad;
Hosszú árnyékot hány a sötétlő káka,
Réce reppen közte, ümmög közte béka,
A halász gólya is meglódítja szárnyát,
Viszi haza, lomhán, ma fogott prédáját;
Apró muslica-légy, táncoló csoportban,
Követi a vándort sűrű oszlopokban.

Vándorok az úton noha járnak kelnek,
Híre sincs Júditnak, nemhogy az ételnek!
Minden gyalogembert annak gondol Jóká,
Mig utóbb kisűl, hogy a remény csalóka.
És már alig állja - és már haza menne,
Ha az asszony előtt megállani merne:
Hanem ahhoz kéne vakmerő bátorság...
A pogány megszánna szegény Jóká sorsát!

Megkönyörült rajta... megszáná az ég is:
Judit asszonyt látja valahára, mégis.
Nem t'om, öröme volt-e nagyobb, vagy bűja:
Lesz mit nyelni mindjárt, lesz leves, csak fűja.
Legalább úgy látszik a menyecske képén,
Amint közelebb ér, nagy sebesen lépvén,
Hogy megin' feljött - vagy tán nem is ment még le
Vagy sosem is megy a veszekedhetnék-je.
Egyik szeme hajsza, másik szeme csára,
Mutatja, hogy sajnál nézni is urára; -
Jobb is volna, bizony, ha láb alá nézne:
Úgy e históriát folytatnom se kéne.

A dolog így történt. - Valahol dugaszban
Mély ó kut vala ott, rejtve fűben, gazban;
Júdit asszony pedig, amint jó begyesen,
Az ó kut szájának tartá egyenesen.
Látta ezt a férje - hogyne látta volna!
Azért ő magában illetéknép szóla:
"Vajjon, uram Isten, ki lenne az oka,
Hamár most a kútba belémenne maga?

Hiszen nem ölöm meg, egy ujjal se bántom,
Még tán megharagszik, hahogy visszarántom."
Alig gondolá ezt: zupp belé a másik,
A füle sem látszik, kis körme se látszik,
És az egész Júdit, ameddig eleven,
Elsülyedt és eltűnt, odalön hirtelen;
Lepottyant, tehetlen, mint valami gömböc,
Mint az, akit elnyel titkos kaszatömlőc,
Mint az egér, amely, semmin sem aggódva,
Egyszer csak lebillen az egérfogóba!

IV.

Furdalá azonban a lelkiösméret
És ilyen szavakkal mardosá a férjet:
"Boldogtalan ember, hajh! mit cselekedtél?
Mily nagy bolondságra, bűnre vetemedtél,
Hogy te nem sajnáltad az Isten áldását,
Amit Juci hozott, a - tepertős kását?
Egyél hát, ha van mit! Hanem ugy-e jobban
Esik bosszut állni? Most szemed szád koppan.
Ugy kell! ne az asszonyt nézted volna magát,
Hanem a kezében ételes fazokát!"

"Hátha még nem késő; megpróbálom" ugymond.
Kapta, rekettyéből egy nagy hosszú guzst font,
Lebocsátá mélyen a homályos kutba
És kiálta: "Csipd meg, feleségem Jutka!"
Meg is fogta Judit; legalább érezett
Férje a guzs végén valami nehezet,
És kezdé nagy ügyvel vonni azt fölfelé,
Mert igen nehéz volt, majd megszakadt belé.
Mikor addig huzta, hogy már feleútban
Volt az a valami fölfelé a kútban,
Hol nem oly sötét volt, hol már jobban látszott:
"Uram! ne vigy..." még szeme is káprázott.
Hazudni nem illik, sose' volt kenyerem,
De úgy láttam, mint most, állítani merem...
Mi volt a kötélén? - egy rút fertelmes dög,
Szőröstül, bőristül egy nagy kamasz ördög!
Farka volt és szarva, lábain lókörmö,
Egész teste gyapjas, háta pupos, görbe;
Legcsodálatosabb pedig az hogy félig
Csupa ősz a feje, másutt feketélik.

"Miféle szerzet vagy?" kiált Jóka, "mi vagy?
Szólj, vagy visszalöklek, vessz oda lenn, maradj!"
"Jaj csak vissza ne lökj," amaz így könyörgött,
"Jaj csak húzz fel innét, én volnék az ördög!
Nem tudom, mi van itt, csak most került ide,
De, utarcson! már is megőszültem vele.
Húzz ki szegény ember, bizony megszolgálom,
Mert én ezt az izét soha ki nem állom."

Monda pedig Jóka: "Felhuználak, földi:
De nem fogsz-e ám majd velem is kötődni?
Csiklandós portéka a te barátságod:
Köszönöm az olyan cifra mulatságot.
Ámbár, annyi mint az - mindegy ördög nékem,
Rosszabb már nem lehetsz mint a feleségem:
Felhuzlak. De elébb kapard össze még ott
És hozd fel nekem az ételmaradékot."

Felelt rá az ördög: "Ne kívánd vesztemet,
Hogy ismét lemenjek. Mondok én egyebet:
Majd én belebúvok a király lányába,
Ejtem azt ördögös nehéz nyavájába,
Mindenféle borbély próbát teszen vele,
De egynek sem használ kenőfenő szere:
Akkor oda jössz te; kívánsz nagy jutalmat,
Összevetett-kas pénzt, vagy fél birodalmat
Többet is ígérnek ha megorvosolod;
Te pedig azt bátran magadra vállalod,
Mert én, a te szódra, mindjárt eltávozom,
Másik királylányról másutt gondolkozom.
De onnat kibúni nem fogok szavadra,
Azért, édes öcsém, jól vigyázz magadra,
Mert csak egyszer adom magam a kezedbe,
Ródd a füled mellé, s vedd jól az eszedbe."

Jóka ezt magának nem mondatta kétszer,
Hanem az ördögöt felvoná két kézzel,
És, hogy az alkuban ne essék galiba,
Áldomásra mentek, egy rossz gugyoriba.
Ott, kupec módjára, mintha venne marhát,
Jól megverte Jóka ördög bácsi markát,
Végre a sok lőre az inába szállott
S felbukék, mikor az egyességök állott.

V.

Ura lett azonban szavának az ördög,
Tövises szekeren sebesen elgörgött,
Meg sem állt, ameddig, egy bolha képébe'.
A királyleánynak be nem bútt fülébe.
Legott a leányzó kapdos a füléhez,
Viszkető fájdalmat, kolompolást érez,
Ágyából kiugrik, táncol, fut, kiabál,
És kacag, ha viszket, és sikoltoz, ha fáj.
Szalad a tornácba, szalad az udvarra;
Udvaron fel s alá, erre meg amarra;
Anyja egy papucsban, atyja is egy ingben.
S aki van a háznál, üzi, hajtja minden.
Elfogják, - de akkor harapdál, lefekszik,
És megint tovább fut, mikor fölereszti;
Végre összeroskad, ereje elhagyja;
Ölbe viszi haza kedves ura-atyja.

Nosza lótni-futni! boltba! patikába!
Száz cseléd a várost veszi a nyakába;
Medveháj, álkörmös, esencia, bakvér:
Mindezt próbálgatják, mindez nem sokat ér.
Doktorok, borbélyok, valamennyi bába
És tudákos asszony... ott van, de hiába!
Recipe, érvágás, köppöly és fürdő-lé
Teszi a nyavalyát még nevedővé;
Ráolvasni, kenni, párolni, füstölni,
Kilencféle fáról kilenc ágat törni, -
Aggatni nyakába százféle babonát...
Mindez a betegnek könnyebbülést nem ad.

Ki miatt az apja és az édes anyja
Ő szivét kegyetlen búbanatnak adja;
Sem étel, sem ital, egész álló hétig....
Ha aranyból volna, mégsem kéne nékik.
A király, hogy a nép ne járjon nyakára,
Bízza minden dolgát az íródeákra;
Ő maga nem végzi senki ügyét-baját,
Csak emészti szivét, csak tépi a haját.
Hát még a királyné! öltözik mély gyászba,
Siratja leányát egy kis oldalházba';
Majd egy légycsapóval oda ül az ágyhoz...
Egész nap se néz ki a kender-munkához.

Dobolják azonban országvilág-szerte

S így kiált a hajdu, ki a dobot verte:
"Becsületes népség, hallja kigyelmetek!
A királykisasszony igen nagyon beteg.
Ki meggyógyíthatja, bizony meg nem bánja:
A maradéka is nagy ur lesz utána:
Ha hát tud valaki olyan mesterséget,
Jelenjen meg, bővebb tanakodás végett."

Erre nagyot kurjant valaki a nép közt:
"Tudok én" azt mondja "olyanféle eszközt."
"Kicsoda az az én? hadd álljon ki! lássam!"
"Én vagyok az az én, követem alássan..."
S előállott Jóka, levette kalapját,
Szégyenli erősen, mert nagyon kacagják,
De azért a szavát vissza mégse vonja
És, hogy ő nem tréfál, esküszóval mondja.

Fülön fogta Jókát mindjárt, hevenyébe,
S felvivé a hajdu a király elébe;
Megállott a hajdu, mint valami pecek, -
Fölsodort bajusza két nagy fekete szeg -
S monda: "Itt egy ember, felséges királyom,
(No ne bujjék kend el; hanem erébb álljon)
Ez a paraszt ember azt meré állítani,
Hogy ő a kisszonyt meg tudná gyógyítani.
Hazudik-e vagy sem? nem állok afelől,
Azért engedelmet instálok afelől."

Szólt a mesekirály: "Együgyűnek látszol;
Tudd meg, szegény ember, hogy fejeddel játszol,
Nem gyerekség ám ez; vakmerő a próba,
Mely ha rosszul üt ki, húzatlak karóba.
De ha megorvoslod egyetlen-egy lyányom;
Hitvesül őt akkor teneked ajánlom;
Vele országomat adom, mint vejemnek:
Ugy is nagy nyög az már nekem, vén fejemnek."

Felelt erre Jóka: "Uram és királyom!
Ne legyen terhére, de én megpróbálom,
Még pedig most mindjárt, ezen pillanatba'
Mit ma elvégezhetsz; ne halaszd holnapra."
Avval fogta magát és bement a házba,
A leányt akkor is a nehézség rázta;
Elővett egy régi kalendáriomot,
Amit jóelőre szűrűjába nyomott,
Nézett a betűkre, hogy a szeme dagadt,

S olvasá, könyv nélkül, ezen bölcs szavakat:

"Turgudorgod mirgit forgogargadtárgál:
Argadörgósorgom margarargadtárgál?
Targakargarorgodj hárgát korgomarga,.
Irginerget arga porgokorgolbarga!"[1]

Amint e szavakat meghallá az ördög,
Megrázta a lányt, hogy minden csontja zörgött,
És kiment belőle, végkép odahagyván:
Mindjárt' jobban is lett szemlátomást a lány.
A király pedig, mint szavatartó ember,
Összeadta őket szíves szerelemmel:
A lakodalmukra fél gulyát levágott,
Végre átereszté nagy Meseországot.

VI.

Híre futamodék e szörnyű csodának
És fülébe jutott a szomszéd királynak;
Őneki is beteg egyetlenegy lyánya,
A Jóka ördöge lévén nyavalyája.
Fogja hát a szomszéd, ír egy szép levelet,
Minek a sommája ilyenforma lehet:

"Kedves öcsém uram! - Terhére ne essék,
Nem busítanám, de hajt a kénytelenség;
Nagy bajom érkezett, nagy szomorúságom,
Aminél nagyobb nincs nekem e világon:
Kedves jó leánykám, egyetlen gyermekem,
Az ágyszalmát nyomja, halálos betegen.
Mindenféle orvos kifáradt mellőle,
Már kétségbeestem, igazán, felőle.
Különös, hogy épen aznap esett baja,
Mikor a hugomból ki-vált a nyavalya,
(Tartsa meg az Isten, szívesen kívánom,
Mert a hugomasszony kedves keresztlyányom.)
Még különösebb, hogy a kórság is olyan,
Mintha ereszkedvést jött vón' ide onnan.
Nem is gyógyítja meg senki, - elláttam azt,
Ha csak egy kis időt kigyelmed nem szakaszt.
Nézze meg, jöjjön el, tegye rá a kezét:
Bizony az Uristen is megáldja ezért.
Lesz ebédje nálunk, zab, széna lovának;

És ha felét kéri kis Meseországnak,
Azt is od'adom... vagy akármibe kerül:
Sőt meg is köszönöm szépen azonfelül.
Minden jót kívánunk, mind közönségesen:
Köszönti kelmedet a szegény hitvesem,
Köszönti kelmedet a napamasszony is,
De még (bár eszén nincs) kedves leányom is.
Az öreg kanász is, meg a szolgáló is,
Meg, aki a háznál legalábbvaló is;
Kelmedet magát is, az ipa-urát is,
A feleségét is, napaasszonyát is:
Szóval mindnyájokat, az egész cselédet:
Kívánunk szerencsét, sok jó egészséget."

Így hangzott a levél. Jóka nem szerette,
És az egész dolgot hallatlanná tette,
Mert jól tudta, hogy már lejárt tudománya:
Nem gyógyul meg attól több király leánya.
A levél azonban, a sok követ, posta,
Egymást érte, egymás tyukszemét taposta;
Az egyik kizörget, a másik bezörget;
A szomszéd előbb kér, de azután sürget,
Azután parancsol, azután fenyeget,
Azután küld rája pusztító sereget,
És már a lakosok, nyúzva, sütve félig,
Szaladnak előre s a dolgot beszélük;
És már égve minden határszéli falvak,
Látszottak az éjben megannyi hajnalnak.
Jóka is megszeppent, amidőn ezt látá,
Mert a katonáit mind haza bocsátá,
Kit csak egy hónapra, kit pedig kettőre,
Kit meg bizonytalan szabadság-időre.
Most, alig egy-kettő lézengvén utána,
Ily sok nép elébe annyival hogy állna?

Voltak nemkülönben szörnyű ijedségbe'
Ipa, napa és a kedves felesége.
Ráestek, beszéltek, nógaták hogy menjen,
Orvosolja meg, hisz' megteheti könnyen.
Jóka a világért sem meré mondani,
Hogy az ördöggel volt köze... vagy valami,
Hanem fogta magát, ráveté a fejét,
Megpróbálni megint orvosi erejét.
Ment - az ellenségtől fegyvernyugvást kére,
Megadá azt mindjárt annak a vezére, -
Ő pedig futott és nagy-lélekszakadva

Érkezett a szomszéd fejedelmi lakba.
Akkor is ott táncolt a szobaközépen,
Langauszt járt az ördög a leánnyal épen,
S hogy meglátta Jókát kérdi acsarkodva:
"Mit keressz itt? hol jársz? takarodj dolgodra!
Nem megmondtam-e, hogy többször aztán soha?...
Az apád lelkének se' megyek sehova!"
"Jaj" rebegi Jóka szörnyű léhhel-péhhel,
"Nem is azért jöttem, nem feledtem én el
De a feleségem mindjárt idebenn lesz,
Az elől futok én - jaj! ha megcsip, megesz."
"Messze van?" kérdé most szeppenve az ördög.
"Oh dehogy! itt van már, a konyhába' dörmög."
S aló! mintha ostor pattogna a hátán,
Megrugaszkodik és elnyargal a sátán,
Vissza sem néz addig, míg pokolba jutva,
El nem rejtezik egy kályhafűtő lyukba.
A kisasszony pedig nyert azonnal erőt
S egészségesebb lőn sokkal, mint azelőtt.

Jóka is megkapta jótéte jutalmát:
Od'adá a szomszéd fele-birodalmát,
S mindjárt a hűvösben ki is mentek reggel,
Kijegyzék a határt, hosszába, cövekkel.
Aztán a határra dombokat emelnek,
Fájdalmára néhány bámész sühedernek,
Kiket a helyszínén, a halomnak ormán,
Lefogtak erővel, kényszerítés-formán,
S hogy eszökbe jusson szakállas vén korig.
Az emlékezetet hátuljokra verik.[2]

VII.

Hát szegény Juditról mit beszél az írás?
Ottan zöldült-e ki, valamint a csírás,[3]
Vagy pedig valami jószívű keresztyén
Kivoná a kutból, kötelel eresztvén?
Nem hallottam erről semmit is pletykában,
Hiába kerestem régi krónikákban;
Maga Jóka (pedig jobban állt bőrébe')
A fejét utána nem igen töré be;
Nem is nagyon törte, nem is verte falba:
Híre sem hallatszott a király-udvarba'. -
E közben az órák s az apró minuták

Kergetősdit játszva egymást váltogaták;
Telt, fogyott a hold is, - görbe uj sarlója
Majd hegyesen állt fel, majd pedig csurgóra;
Tél tavasz, nyár és ősz egymást fölemészték:
Tél a gazdag ősznek gyümölcsöt, gerézdét,
A tavasz leszopta jegeit a télnek,
Őt s virágot a nyár sütötte lepénynek;
Végre megkopasztá hives ősz a nyarat, -
Az előbbeniből semmi fel nem maradt.
Eszkendő után így eszkendő lejár:
Új év hurcolkodott a másik nyakára:
De napon és hóban, évben, eszkendőben,
Boldog vala Jóka, húzamos időben.

Egyszer nagy-sokára, midőn nem is vélte,
Vagy heted magával jön az ördög érte,
Kik, körülkapdosván, úgy elvivék őtet,
Hogy de még a lába sem érte a földet.
Hasztalan evickél, lármáz, sivalkodik,
Meg sem álltak véle a tüzes pokolig,
Ott aztán beveték egy vas kalitkába
S mellé - Júditot, hogy ne legyen magába'.

"Jaj" kiáltott Jóka, "odavagyok! végem!
Hát nem elég volt-e már teveled égnem?
Itt is, a pokolban, jössz megint kinozni:
El se tud az ember békével kárhozni!
Te miattad égek... te vagy oka ennek,
Hogy oda nem mentem, hova mások mennek,
A jók és igazak, kik a más világba'
Ördöggel nem estek egy cimboraságba.
Jaj! ne bánts, ne kínozz, férjünk össze szépen:
Térjünk el egymástól, édes feleségem!
Neked is könnyebb lesz, nekem is könnyebb lesz:
Hidd el, a pokol is mindjárt hűvösebb lesz."

Nem tudom, mit felelt Júdit asszony néki;
Elég a hozzá, hogy ő most is a régi:
Osztoznak, perelnek, csúnyán marakodnak,
És ez mindig úgy lesz, míg össze nem szoknak.

Eddig van. Mi haszna toldanám, foldanám?
Akinek esze van, ezt se' hiszi talán.
De bölcs tanulságot vehetni belőle, -
Mert az ember sosem tudhatja előre:
Hátha valamelyünk igazán úgy járna,

Mint a szegény Jóka s az ő életpárja!?

1851

[1] Ki ne emlékeznék gyermekkorából az úgynevezett madár vagy szarkanyelvre. Az idegen abrakadbra helyett bátorkodtam ezt használni. Tartalma a fentebbi soroknak:

"Tudod, mit fogadtál - Adósom maradtál,
Takarodj hát koma - innét a pokolba." A. J.

[2] Szokás a népnél határdomb hányáskor, egy-két pásztorfiút megvesszőzni, hogy vén korában annál inkább visszaemlékezzék a helyiségre. A. J.

[3] Csírás, a gabona, mit a szeszfőzők, vízzel öntözve, csírába hajtatnak. A. J.